

Priplata na ciltu god 3 for., na pol god 1 for. 50 nov., na četvert. 75 nov.
Za Srbiju 30, 15, 7 1/2 groša. Izlazi svake Nedjelje jednaput.

Pisma svakogodisna pred nama molimo na uredništvo uputiti.
Izdati u Beogradu.

God. I. U Kalači

u Sridu 1870. 11. Svibnja.

Broj 9.

POZIV NA PREDPLATU.

Poklem naše na ovom polju dilovanje, i razvitak narodnosti, o što većem broju predplatnikah zavisi izavlja se: da će se predplata neprikidno primati na ciltu godinu, t. j. od 19. ožujka t. g. do 18. ožujka 1871. g. po 3 f. a. vr., na pol 1 f. 50 nov., na četvert 75 nov., a za knježevinu Serbsku 30, 15, 7 1/2 groša.

Uredništvo.

Sustav municipiah, županiah (Varmegjah) gradovah veliki i mali obćinah.

Po ustroju ministra unutrašnji poslovah, rukovodit će samoupravu u županiah provirenici, u gradovi, mali i veliki obćinah zastupnici. U župania na 500, u gradovi na 250, a u obćinah na 100 dušah se dozvoljava jedan povirenik ili zastupnik. Ipak tako: da njev broj u mali obćinah, manji od 12, veći od 24. U veliki obćinah manji od 24, veći od 48. U gradovi uredjena vića manji od 48, veći od 200. U kraljevski gradovi manji od 48 veći od 400, a u županiah manji od 120, veći od 600 nesmie biti.

Polu ovi povirenika ili zastupnika svagdi, dakle u županiah, kraljevski i uredjeni vića gradovi — mali i veliki obćinah sačinjavaće oni: koji upravna i posebna poreza najviše plaćaju. Medju koje da mogu lakše ubrojiti umotvorce kakvi su svake vrsti: Doktori, svakojaki učitelji učeni zadrugah članovi, časopisa i novina urednici, svećenici, Odvitnici (prokatori) ličnici, mjernici, obrtnički i trgovački komara uda, njev upravni

porez dvostrukoće uračunati, samo neznam diće za nji misto naći, kada je i za najpućnie obćine broj povirenika, ili zastupnika oprediljen.

Ovaki poreznika tepter, da se može odlučiti, koji će iz medju nji, povirenika misto zauzeti — svake godine tribaće izpravljat.

Doćim će ostala polovina biranjú pripadat. Zato će županie, grade, i obćine na okrušje razdiliti, od koji najmanje 200, a najveće 600 birača može brojiti.

Povirenike i zastupnike biratće na 6 godinah, ipak tako: da se posli prve tri godine, iz svakog okružja po jedan na kojeg kocka pane istisne. Nadalje pak uredno svake treće godine oni izidju, koji su već 6 godina izvršili, nije ipak zabranjeno take na novo odabrati.

Birat, i odabran biti svaki posiduje pravo, koji to već glede zemaljskog zastupništva uživa.

Samo što u gradovi istom oni postaju obćinarom koji štiju i pišu, po kojim načinu od naši mili i poštovani rodovah neće malo, ove časti lišeni biti, buduć da knjigu i pismo od svojih otacah nisu učeni.

Van mali i veliki obćinah, gdi će ričom glasovat, u županiah i gradovi izborće obavljat putem ciduljah, na kojeće pisat imena odabrani povirenika ili zastupnikah, žali bože što mnogi od naši biratelja štiti i pisati neume, dakle drugi će ji kano slipa sridstva na svoj cilt upotribiti.

Svaka župania, i kraljevski gradovi imaće svoje velike župane — oveće kraljestvo umistjat i smišťjat. Njeva je vlast kod županiah gotovo ne ograni-

čena, buduć daće mnogo činovnika upravo imenovati, sve kandidirati, — u nikojim pak slučajem kraljevsko povjerenstvo navući — i sa svim činovnikom upravljati.

Činovnici van oni : koje veliki, i podžupan košto i gradonačelnik imenuje, biratjese u županijah, i gradovih na 6 godina, a u obćinah na 3 godine, van pismo-sharimitelja u župania i gradovi, a bilježnikah u obćinah, koji se neprominjivaju, svi činovnici prije po razliki svoje zvanie, moraju pokazati izkaz svoje vrsnosti i sposobnosti, drugčie nemogu se kandidirati. Odgovornisu prvo ministaru, drugo velikom županu, treće županii i obćini, četvrto svakom pojedinom natoliko : da akoje kaka šteta po njevoj nemarljivosti nastala, tu će morat naknadit, koja odgovornost na sve povirenike i zastupnike je iztegnuta.

Županie, gradovi, i obćine imaće svoje skupštine uredno svake godine dvi, jednu o jeseni, kada se proračun troškova na došaštju godinu razsudjiva, a drugu o prolitju, i ondaće račun prošaste godine prigledat, sa otom razlikom : da će male i velike obćine, svoje skupštine uvik jednim mieceom prije obrvšiti.

Na ove i druge izvanredno sazvane skupštine spadaju svakojaki poslovi, — koje po naravi samouprave u krug jednog okoliša dolaze, al je to sve tako lipo uređjeno : da u županijah i gradovi od ministarska, a u obćinah od oblastnička odobravanja malo i veliko zavisi.

Ništa nemanje poklem vele daje samouprava tako ustanovljena ; akoje i daća za trošak potrebna ovim oblastim uručena, zato su župania, grad, i obćina obdarene vlastju kućevni porez izpisati, kojim će se troškovi obavljati. Ovaj će županie i obćine za forintom upravna poreza sabirati, a gradoviće moći i na posridne daće ovaj izpisati, što više gradjanom, i nove nametnuti, ako je uz to i ministar pristao. Porez taj kućevni s kraljevskim će utiravat, i porezničar županiam, u onim razmirju će ga izdavati, u kojim će upravni od županie porez sa kućevnim stati. — Još i sirotinske poslove će sve donle po svojih pravila obavljati, dok se ovi zakonito neurede.

Suvišno dozvoljeno je u župania i gradovi ministarske naredbe pritresati, al akoje svoju zapovied ministar opetovao — ta se nepristano mora vršiti, ostavši županiam i gradovom pravo, zakonodavnom tilu svoju tužbu pridneti.

Neće biti pričeno na skupštinam i politična pitanja razpravljati, i o ovih po knjigam sa drugim županiam i gradovim se sporazumljavati. Ipak nije dozvoljeno zakonodavnog tila, čine razglabat, već istom ako se koji s okolnosti nebi skladovao, toje slobodno zakonodavnoj kući odkriti.

Velik župan koji ujedno može taki, i nad gradovi biti, ima vlast i dužnost : sve u županii, i gradu što se po činovnici, odbori, povirenstvu i zastupstvu vrši, voditi, i nadgledati, stolikom oblastju : da može svašta košto i

činovništvo obustaviti, i nove osobe umistiti, koje svoje zvanie do obće promine zadržaju.

Podžupan i gradonačelnik primaju, i izvadjaju sve ministarske naredbe. Ako bi u čemu zapeli jave velikom županu, ili slučajno ministaru, nalaže se ipak vršenje, to nije slobodno zanemariti, već posli toga, imadu pravo, povirenstvo ili zastupstvo sazvati, ovom slučaj pristaviti, kojemje ostavljena vlast tužbu zakonodavnom tilu prineti.

Što ovi u županijah i — gradovi, — to solgabi- rovi obavljaju u obćinah zato je, ovakim vrhovnim činovnikom povlastica dana, nikoje male činovnike i poslužnike imenovati. Solgabirovu je dozvoljeno i kad kad priko kneza, upravo po bilježniku vrhovne naredbe u obćine uvadjeti i izvadjati. Knježenstvo u obćinah svaki koga odberu uz globu od 100 forinti dužan je barem godinu dana nositi — akoga uz temeljne uzroke od te dužnosti nije uz prošnju podžupan odrišio.

Poglavartstvo u malih i velikih obćina odbiraju svi oni, koji posiduju pravo zemaljska zastupnika birati, platju dobiva u veliki obćinah knez, bilježnik, blagajnik, i tutor, a u mali knez, i biližnik. Kod ovi vele : može ostate dosad uživljano zemljište, al to valja da mu se u platju uesapi, koja od 300 forinti neće biti manja.

U župania, i gradovi izaslaće odbore, koji će sve unaprid urediti ono : štoje za uvod ove nove osnove potrebno.

Županie, i gradove košto medju ovi kraljevske, i one, koji svoja uređjena vića — posiduju poznajemo, a za male obćine smatraju se one : koje neimaju svojeg vlastitog biležnika, a za velike one : koje svojeg biležnika umistjena imadu.

Jedno vrime biti će oprediljeno, za koje moće i niki kraljevski gradovi ako bi jim se tako svidilo, kraljevski znak položiti, i u nite županianske uprave se usnovati, košto će biti dozvoljeno obćinam : kojebi želile : znak kraljevska grada, ili uređjena vića priuzeti ; ono će ministarstvo prijaviti zakonostvarstvu, a ovo može po sebi dozvoljiti, nu samo u onom slučaju : ako je svoju volju na prominu izjavilo dieo, oni žiteljah ili gradjanah, koji sveg na obćinu spadajuća i upravna državna poreza, cilu polu platjaju. Obćine omanje koje su bile razdiljene mogu se sjediniti, a pustare premda su dosad posebnu obćinu sačinjavale, treba da se jednom ili drugom gradu ili selu ujedine.

Domaći Poslovi.

Sabor. Dieta 30. Travnja. Zastupnička i Velikaška kuća samoje kratku sjednicu imala, na obadva mesta proglašenje zakon o 1870. godine proračuna. Kod zastupništva pristavljena su dva pitanja, jedno po gosp. Stvatimiroviću što se povlači na ono strašno ubojstvo u Despot St. Ivanu u nedilju posli podne u 3 sata prid cilim svitom u miani prije dvie godine počinjeno, u kom iztraga još nije uboice obilježila. — Drugo je stavio gosp. Iranjia — i pita :

kako običaje ministarstvo nadzirat one željeznice (gvozdene pute) kojima se kamate naknadjaju. Zatim zastupnička kuća razdilila se u svoje odsike — da pristavljene zakonske osnove proučava.

Dak zakono-davno tilo sa svoji poslovi opet neizadje na vidilo — dobroće biti zabilježiti — šta su u Dekovim klubu (misto u kom se jednomišljenici političari izkupljaju) kuda desna zakonodavska dolazi svršili.

Prvo sjednali se u tom : da će lijevoj strani dozvoliti 5 glasova od oni 15 odbornika, kojima će poviriti osnove zakonske, o višnji zavodi škulski po ministarstvu pristavljene.

Nadalje odlučeno je : da posli zakona umištenja prve birovine i kraljevski odvitička u pritres uzmu osnovu pristrojstva municipiala, i o ovi još u ovom zasidanju zakon stvore.

Glede umištenja prve birovine, kane jedan odbor od 15 članova izaslat, koji će s ministarom na novo proučit ona mista : kuda valja za sad oprediljene sudske stolice umistit.

Naša bratja.

Zagreb. Sabor. 4. Sjednica 30. Travnja. Predsjednik gosp. Vakanović. Zakon o potrošarini vina i mesa, koji je taku tegotu saboru zadao — u smislu predloga gosp. Kraljevića vel. župana je pročitan, kao taki koji Hrvtsku nevezje, zatim se povela prepirka medju većinom i manjinom da se pokaže : koja je stranka u razpri dvo-dnevnoj na staništu zakonitom stojala, ova je stim dovršena, što je gosp. Živković od svojeg pridloga : da se ministar financie ugarski zapita, odustao.

Posli su zastupnici na vladu stavljali pitanja, medju drugi gosp. Živković o Srbskim crkvenim saboru, na što je svitli Ban odgovorio da će osnovu zakonsku saboru pridložiti — u toj sjednici je javljen. G. g. Fodroci, Vukovića i Žuvića iztup iz odborničtva za ričko pitanje izaslana, i posli više pridloga na dnevni red stavljeni imenice zakon o krajiški šumah, na ugarskom Saboru stvoren, gosp. Predsjednik pozivljuć zastupnike, da se u svoje odsike izkupe i rad urede, sjednicu je zaključio.

2 Svibnja. 5. Sjednica gosp. Zlatarović Predsjednik odsika odgovara na interpellaciju gosp. M. Broza prošaste godine podnešemu o neizvedjenju više ustanovah nagodbe, koju je Hrvtska 1868. godine sa ugarskom sklopila, u ovim posvidočava : da je i Hrvtska i ugarska vlada po svih silah nastojala : sve ustanove oživotvoriti, nakoliko se njevim izvadjanju okolnosti nisu oprle. Za njim gosp. Zuvić na istog gosp. Broza pitanje glede umištenja državni činovnikah izjavlja : da su u svi odsici domaći sinovi namistjeni, iznim onde samo : di domaće sile nisu dostačile.

A u buduć vlada će samo onda glede popunjenja činovništva nadtecaj razpisati, kada bez taka razpisa, nebi bila podobna — pitajuć sposobnosti razsuditi.

Gosp. Broz s ovih odgovori nezadovoljan obećaje u svoje vrime pridlog podniti saboru o svojim pridmetu.

A gosp. Živković — poklem nevidja : da je vlade Hrvtske upliv — u razpravi pitanja krajiškog zadosta, i za sav narod vidljivo bio uvrstjen — pridlaže : da se predstavka na Njegovo Veličanstvo uputi, i u njoj neka se razloži : da se pitanje krajine samo ustavno, i to na Hrv. Sl. Dalm. Saboru riši, kuda triba i zakonito odabrane krajinske pučke poslanike pozvat : o kojim pridlogu je svršeno : da se tiska i na dnevni red stavi. Isto

tako je i pridlog gosp. Brlića koji želi : zakone koji iz ugarskog sabora na proglašanje šalju, izboru od 15 članova pridstavljati. Košto i onaj od gosp. Mirka Hrvta podnešen, da zastupnici donle neidju na ugarski Sabor, dok se tamo nebi u pritres uzela predstavka osička proti prugi željezničkoj „Alföld sisačkoj“ i pridlog gosp. Živkovića proti prugi „alföld ričkoj“ primljenje, i na dnevni red odpravljen.

Kućni poslovi.

Glavna skupština Subotičkog varoškog občinstva održana 28. Travnja i sljedeći dana t. g.

G. Mate Lenard gradonačelnik otvori u 1/2 10 sati iz jutra skupštinu sa ričima : Štovana gospodo! Ovom prilikom kadmi je čast vas gospodo pozdraviti; radujem se daste se u takim lipim broju iskupili kad nam od velikog zauvašaja stvari za rišenje stoju koje su sa velikim troškom skopčane.

Izvolite rešiti kakove stvari najpre da priduzmemo — ove koje na dnevnom redu oglašene stoju, ili vislje naloge? I. Skenderović pridlaže : da časništvo varoško 1. Svibnja svoju zahvalu — ostavku — dade, da po tome puk svoje pravo vršiti može, i sebi nove časnike, kako gospodu zvaničnike tako i obćinare bira, pošto su veli svi časnici na tri godine birani, a vrime tome iztiče 14. Svibnja t. g.

Mate Lenard govori : da je ova podenuta stvar bila već jednom pritresana, i da se u tome složilo (!) da časništvo ima i na dalje ostati dok zakonodavno tilo (dieta) prominu zakona ad 1848. ne udesi, i novu uredbu za izbor — reštauraciju ne donese a on od svoje strane rado bi podilio drugome svoj težak čin da uživa, i ako je u ovome dobra nekamu je, ako je pak tereta neka i drugi snosi! — jer svakoga sama čista ljubav prema domovini triba uvik da vodi, pa baš i njega štoga ova vodi (!) veli : nije mu na ino već mora i triba sa ostalim časništvom na svome mistu da ostanu, dok se drugjače ne uredi, jer šta bi bilo kad bi varoško časništvo zahvalilo — odstupilo — sad? ne bi bilo ni lične ni imanja sigurnosti, nastupila bi anarhija (razuzdanost, svojevolutstvo :) i do čega bi tim dotirali?

G. Skenderović stavlja dva alternative (promina, način, uslova :) ili da cilo časništvo odstupi i puk sebi novo bira, ili ne upuštajuć se u mutno ruzlaganje tumačenje 23 člana zakona od 1848 — posli 3 miseca predstavništvo — obćinari da zahvalu pošto će mandat — punomoćstvo — na koje su vrime od puka izabrani skorim izteći, i on se ne osiča vlastnim volju puka tu drugčije tumačiti no kao štoga je on sam izrekao — birajuć časništvo na tri godine dana — dakle akoće činovništvo i na dalje svoju radnju vršiti, oni t. j. obćinari triba na svaki slučaj da zahvalu onda moraće se požuriti nov zakon što prija da donese, Aurel Mukić potpomažuć pridlog Skenderovićev veli : da se može svaka stvar na dobro i zlo tumačiti kad ju čovik u drugom vidu pridstavlja — ali pravnu moć može imati samo onako kao što u bitnosti postoji; a da je časništvo varoško samo na tri godine birano, to svi dobro znamo, po tome dakle samo dotle može i postojati, a baš ako se i smira drugi zakon doneti, to se za 3 miseca takovi može stvoriti.

Mate Lenard odgovarajuć veli : da on iz same ambicije (častoljublja) ne bi mogao podmetati nedilatelnost visokoj vladi — tičuće se stvaranja zakona — A što

se veli da je časništvo samo na tri godine birano, to njemu nije mirodavno, jer to se samo pro sokaci i budžaci govori!*)

Aurel Mukić primećava g. gradonačelniku, da to nije nepovirenstvo — jer se za tri meseca može zakon doneti.

Mukija Mukić želi puku povratiti njegovo pravo natrag, veli za dvi nedilje dana iztiče vrime časništvu pridano povirenje, i ovo triba opet natrag puku u ruke da prida, a kad puk primi zahvalu, onće se već znati postarati da bez glavara ne ostane, i tako onda nema mista anarhiji — kao što se to sa jedne strane navodi — to je hrdjavo shvaćanje — Predstavnici — obćinari — triba ju odgovornost sa sebe da skinu i da zahvalu, ma odmah činovnici i ne dodirnuti ostali. Felix Parčetić tvrdi da izbor časništva od god 1867. ne može se uzeti po zak. od 1848 kao da ovima vrime rada, sa tekućom pristaje, to se ne može po zakonu tumačiti, veli na protiv časništvo ima svoj položaj sve donde zauzimati dok zakon drugačije ne pripiše; a kad bi se dokonalo ovde da Subatica izbira — restaurira — Pešta ne, Debreczin Temišvar takodjer da izbira a druga mista ne, kud bi onda otišli?

B. Vali prigovara da ovako ne može do vika ostati, nego se mora od vrimenta na vrime birati, no s pogledom oportuniteta (prilike; udesnosti) triba jedno vrime pričekati.

Gabor Vermeš dokazuje da je već u samom zametku ustava načelo postavljeno periodičnog (povremenog) izbora, a kod nas je postavljen običaj — usus posli tri godine da bude nov izbor — restauracija — to je dakle koliko zakon.

Mukija Mukić misli da bi sa polaganjem mandata — povirovanja — postiglo se i to: što bi se neka pressija — utisak — učinijo na vladu, što prija zakon o obćinama — municipijama — da donese.

Bačić tvrdi da po 23 članu zak. od god. 1848 izbor činovnika ne može se priduzeti niti obćinari mandat — povirovanje — mogu položiti, dokse novi obćinski zakon ne sklopi, a ne može se veli isti ni žuriti onda kad je nama volje, jer to bi bilo *præmissa consequentia* (priuhitrenje.)

Augustin Kovačić želi: da se održi ovako stanje kako je sad — status quo i da se ne nadmašuje dobra volja — intencija — samoga sabora (diete).

J. Skenderović veli: da netriba tumačiti zakon sad ovako sad onako — i 1867. god. biralo se varosko časništvo pa nikom nije bilo u pameti da kaže: da se neće ovo birati nu samo godine — i onda je bilo onako, a sad ovako i 20 godina čekati, u tim bi mogli gotovo svi obćinari pomriti (kao što mlogi i falu) pa bi se opet moralo izbirati. — posli ovoga govorili su još neki za i protiv, po tom dodje stvar na glasanje: dali varosko časništvo 14. Svibnja da zahvali ili ne? Većinom glasova bude rišeno da ne zahvali. Što je znamenito da je ovom prigodom za predlog da se zahvali samo dva činovnika glasalo, i to Mate Hofman senator i Pajo Karvazija mijernik!!!

Dalje proštivena su izvisća povirenstva za prigledanje stanja blagajne po smrti sirotinskog oca pokojnog Petra- Vojnić- Rogića kao i računa sirotinskog zvanja, koje je je sve u redu pronadjeno.

*) dakle običaj — usus — ne uzima ni u šta g. gradonačelnik?!

Pritresalo se o ustupanju naše varoške gimnasije u ruke državne, i dokonato je: da se ova pored 4000 f. a vr plaćanja godišnjeg, slobodna stana, grijanja i čišćenja od strane varoši pot tim uvjetom državi ustupi, da ova ne može na manje istu gimnasiju od osam škula — razreda — obabiti — i ako se na misto gimnasije ovde lyceum podigne, to je gotova varoš i veće materialne žrtve prineti.

O gazdalačkoj — gospodarskoj — škuli koja se misli ovde pomoću darežljivosti vlade podići; štiven je izvištaj odbora na tu svrhu postavljenog; na osnovu kojega je dokonato: da se visokoj vladi samo izjavi pošto sa zemljištem nije u čisto koje odbor na tu cilj pridlaže, jer se sa dotičnim koji je u posedu istoga zemljišta odbor ni u pregovore upustao nije, iz kojega pravne posljedice proizići moraju „da će varoš sve učiniti štoje potrebno na tu škulu, samo da ju oživotvorenu vidi.

O ne prigledanim varoškim računima za poslednjih osam godina 1862 — 9 palo je više krupniji riči — na pokon je dokonato: da se nadtečaj raspiše i djuturo cio poso — svi osam godina računi jednom priduzimaču na prigledanje dade, a plata za to odsekom izda.

Prislušano je izvisće školskog povirenstva koje je na upranjeno jedno profesorsko misto na ovdašnjoj gimnasiji, nikog Josipa Papa priporučilo, a molbu ovdasnjeg gvardijana franjevačkog manastira Kovača iz uzroka odbila“ što je ovaj posli vrimenta svoju molbu podneo, i nužna svidocanstva ispita nije pokazao „koje je uzroka dalo dužem prepiranju — i na pokon se u tome složilo: da se tom prilikom isto profesorsko misto ne popuni, nego nadva prazna mista na koja profesori falu da se nadtečaj što prija raspiše, a molba g. Kovača natrag školskom povirenstvu uputi, da ovo prvoj glavnoj obćinskoj skupštini svoje mišljenje i o toj molbi podnese.

Za tim štilo se više naloga ministarstveni koji se znanja radi stavili u zapisnik, a na onaj ministarstva zemljodilstva, trogvine i radinosti po kojim se namirava ovde kod nas u doljnim pridelu (Alföldi) jedna niža gazdalučka škula ustanoviti, odredjen je jedan odbor od više članova koji će ju sve nužno nabaviti, i izvisće u svoje dobo glavnoj obćinskoj skupštini podneti.

Podnet je bijo jedan plan i predlog po kojim bi se imala jedna velika pijaca (tržište:) blizu željezničke stanice urediti, no koje je ostavljeno na prvu iduću skupštinu“ do koje će članovi imati vrimenta da se bolje razmisli da se reši.

Zapisnici glavne obćinske skupštine od sad, imaću se posli osam dana — od prvog dana svake skupštine, oviroviti, na koju cilj će se držati svapi put javna skupština.

Treći dan na ovoj istoj skupštini, i malisu se još nike stvari sveršiti no zbog slabog nčesca obćinara, morale su se iste stvari do iduće glavne skupštine odložiti kojaće se držati 22 idućeg miseca.

Imenovanje jednog školskog nadziritelja.

Akoje molitva ono sridstvo po kojim se od zemlje stvoren, ipak u nebo pozvan čovik približava svom Stvo-ritelju — onda je jezik opet sridstvo po kojim čovik ovu svetu svrhu dostići može. — Akoje kolivka ona vižba di se vitkost tilu pribavlja, ondaje škula hram prosvite, di se umna sila razvija — sila koja se uzruja svojom sna-

Ovom broju je nadostavljen jedan nadometak.

Nadometak 9-om Broju Bunjevački i šokački Novina.

gom po duhovi narodah, i postane kažiputom — narodne ćudorednosti. Dakle, ovaj hram prosvite treba da bude od ozgora pa doli, a od ozdola pa gori slobodan. Od ozgora će biti slobodan ako visoka vlada uzme u obzir narodnosti mali i veliki obćinah, i sa svojim imenovanima školskima nadziriteljama tamo dostigne — da u isti župania i obćina puka jezik razume — jel ako to neće činit vlada, — onda premda se neće kako namiravaju pamet na dobro otvarat, a serce oplemenjivat — toće se posridno trovat narodna ćudorednost. A od ozdola će biti škula slobodna — akoće probitni dotičnici sve one nužde odaljiti koje učitelja i umno ko materialno u obavljanju svoje dužnosti pripičavaju. — Umno učitelja pripičavaju svoju dužnost obavljati sustav brez virni škula, a materialno — još gotovo služinsko stanje naši učitelja.

Sad leži prid nama zvanična izvišta broja 99. Buda pesti közlöny — po kojoj je g. Stipan Frankl subatički veliki škulah ravnatelj izabran za Bač-Bodrogske županie škula drugim nadziriteljom — mi prama ovog gospodina ućenosti ništa u suprot nemamo — ali nam je poznata plemenitog učitelja neznatost našeg jezika — kao i oduševljenje koje pokazuje prema — naše narodne prosvite Bunjevačke i Šokačke.

NOVOSTI.

— Iz spomenice grofa Ráday vadimo ovo : Od 554 zločina ima 234 razbojišta ili takva zločina, koi se po ugarskom zakonu kazne smrtju, 320 pak takovi, za koje postoji višegodišnja kazan tamnice. Ove zločine počinilo je 513 osoba (ljudi), od kojih je 435 zatvoreno u Segedinu i Petrovaradinu. Ima još 8—900 zločinaca, za koje se zna di već stoji i koji će se povatati, čim se misla za zatvor pribave.

— Beč. Za Austriu su nova tri ministara imenovana : Barunu Holzgethan financia, Barunu Petrino zemljodilstva, i Barunu Vidmann domobranstva vodjenjeje povireno.

— Hrvatski zastupnici na zajedničkom saboru, pozivljuse u Peštu što brže, gdiće se pitanje o željeznica, i kvoti za vojnu krajinu razpravljat.

— Nadjvodkinja Gisela (kraljeva kći) obojela je, kako „Viener Abendpost“ od 2. Svibnja javlja, od ospicah.

— Naša dika : Njegovo veličanstvo blagoizvolilo je jedne plemenite u Bačkoj s ćastju poznate Bunjevačke familie sina — gosp. Ignju Fratričevića 6-og odila zapovidnika veliko-vojnim podmaršala dostojanstvom primitivo nadariti.

— Naša žalost. Bivši prije 1848. godine bačvanski veliki odvitnik, plemenite razgranatane bunjevačke familie vrli sin — i 1861. godine aljmaškog okružja zemałjski poslanik — kao viran pravde i siromaka branitelj u svoj županii poznat gosp. Miško Piuković posli pettjedne bolesti 1-og Svibnja dušu je svoju Bogu natrag povratio. — Obitelj svoj ponos, mi utonjenu jednog došastjeg narodnosti bunjevačke stupa — nadu smo u Njem izgubili, odveć željni znati : daliće mo u Prisvitlom slavne obiteli sinu gosp. Augustinu Piuković taka na misto steći !

POGLED U VILAJET.

Položaj katolikah u Poljskoj Rusii.

Mnogo je već godina, kako Rusia katoličku crkvu, baš isto rimsko cesarskom okrutnostju napada. Ipak

kakoje nastojala sve visti koje bi njezimo, neljudsko obhadjanje opisale — pričila, takoje, svoje usilničke čine do 1863. godine prid svitom barem pokrivala, al od te godine kada su Poljaci u ruskoj poljskoj ustali, da rukom oružanom svoju narodnost i vieru obranu, u kojem ustanku premda ga je Papa okarao — mnogo svećenika i Redovnika je učestvovalo, od to doba, sbacio je Rus krivo lice, i pokazose očito u svoj krvnoj okrutnosti, Biskupe je već gotovo sve dielom na drugi svit, dilom u Siberiu odpravio, i tamo neizbrojene svećenike zaslužnio, Vlastnike iz Podolie, i Lytvanie Poljske izgonio, i u siromaštvo otirao.

U o siroćenih Biskupiah, samo namiestnici i to već brojom drugi, treći upravljaju, popiće se neodhranjivaju, u Vilnavskim Sjemeništu dije prije 100 mladića bogosloviju učilo, sad jedva ćeš nji deset naći — koji se na službu božju pripravljaju. Sila i naravna smrt umanjava svećenike, drugi se ne odhranjivaju, dakle stada bez pastira ostaju.

Sad kao jednoč Julian rimski car obustavi usilno obhadjanje rusko ministarstvo — i nastavi put — kojem ono dielo stada što okrutnost nije mogla u oboruče vuka pritirati, toće lisična varka u zamke carske privesti.

Znali su naći take popove — koji su Judi slični gotovi Isusa prodati, u Vilni niki, Zylinski, silom nametnut biskupski namiestnik, koji je svojeg Biskupa Krasinski prodao, i sudilovao, da Minsk Biskupia pristane biti, sa svoji vriedni prijatelji kanonici Beneksa, i Tapalski. Izdan je ukaz carski, koji u pokroviteljstvo uzima one obćine : kojebi rusku viru poželile, što god može srce nevirna svećenika priokrenuti, puka viru pomutiti, to se sad sve upotribljava, da se puk na rusku viru i narodnost privede, knjige obreda i sveto pismo — po ruskoj vladi u ruski jezik su priveli, i po ti nevirni Svećenici razdielili — take stvari je skoro poslo taj usilni nametnik u crkvi Isusovoj Zylinski nikom Dekanu Piotrovich, koji je ove u crkvi sažegao, puku stalnost na srce položio i s otim se od stada svojeg odporučio — i sam redarstvu kojegaje u mah uhitilo prijavio.

On će sigurno u sužnom izagnanstvu, ili u tužnoj tamnici poginuti, al rieči kojima je svoje stado na virnost prama vire svojih otacah uzbudjivo, hoće plod rodan doneti

Tu jedan narod umire, kidaju mu jezik iz usta, vieru iz srca, to je junak, koji ne jauče, jel zna da u Europi, danas neima ljubavi, u kojoj se plodi milosrdje, već samo se muževno tuži prid svim svitom, kako nekršteno snjim obhadjaju oni, koji su krst za pojas sablje zadili.

I ova tužba premdaje sva štampa ruska larmom zalarmila, da su katolički svećenici i Redovnici — privatnici, koji su davno već zanimljeni, ipak dojtice vrijeme, kadće jel Rus otvorit oči — suncu slobode dase led njegova srca utopi u krštjansku ljubav, i upozna da je ona vlada najčvrstja, koje diela svezom ustavne slobode jedno s drugim stoji ujedinjena. Ako pak Rus neprimi trake svitlosti slobode, to će ova skovat njemu od oni lanacah, u kojimaje dosad srce i pamet svojeg puka pridržavao oruže, pak će raztvorit tu sagrađu mraka, i nećudorednosti, i ondaće svi puci koji su pod teškim verugam stegnjali, slaviti poljaka, koji je svojom strpljivosti i iztrajanošću sačuvo primer zaslužjene slobode, duha srca i pameti.

VILAJET.

Francuzka. Oni koji netražu u ustavnoj slobodini jedino u pobuni i privratu spas ljudstva, premda u Caru Napoleonu smatraju najveću svojeg crnog cilja zapriku, u svojoj zlikovačkoj družini skuvali su otrovni plan: kakobi Napoleona praskavicam (bombam) nemilo usmrtili. Al srićom svoju crnu namiru nisu mogli izvesti, redarstvo prije njimje u trag unišlo. Od oni neizmirljivi, koji su povodom glasovanja pučkog, vojničstvo na prikršaj prisegave navesti, i svojim vladaru izneviriti smirali više ji pohvaćano.

Izvištaj po obćenim državnim vrhovnim odvotniku „Granperret“ sastavljen i gosp. Ollivieru — ministaru nutrašnji poslovalh prilozhen — odkriva: da su zanešenjaci, mahnuti, već miseca veljače urot osnovali, i toga začetak smertju Cara odljučili, kako je to sve niki Verdier očitovao. Sukrivnja smirana po „Beaurij“ grdna ubojstva izteže se i na Flourensa, i Tibaldiu poznate urotnike. Ovi se sad u Londonu časte, dok se njevi zanešeni pristaše u Francuskoj kao dušmani ustanovita reda zakonito progone.

Englezi premda izagnane gostoljubivo primaju, o tako crnom proti Caru Francuskom snovanom napadu se groze, i po svojih novinah izjavljaju: da njevi zakoni nisu na obranu ubojstva stvoreni. Njima mnogo brige zadaju tako zvani Feniani prevratnici Irlandski, od koji se pogovara: da su već i dan za obći oružani ustanak odljučili. Irlandski nad Biskup stožernik „Kullen“ prije nego štoje u Rim odputovao, okružnicom je svećenstvo svoje posvitovao: da sadanje englezko ministarstvo u svojoj nakani podupire, premda je to više od svih drugih predjah, katolikom prijaznie.

Amerika. Više stolitja već kako Španjulci veliki otok Kuba posiduju al ondašnji crnci već dvie godine kako se oružani napinju, da njevo gospodstvo sruše. Ipak general Jordan, sad ji je ostavio — kako izjavlja zato: jel nije moguće ustanku uspjeh pribaviti, buduće da ustaše red i podlogu netrpe.

Rim. 4. Svibnja u obćenju Congregatii primljenaje odluka, po kojoj se naredjuje nov sustav malena Cathedrisma; desetina Biskupa u kojoj se nalaze ugarski i nimački, nisu ovu odluku odobrali — premda su voljni kod nas običajni Kanižiusa katekizam i na dalje zadržat.

Rusia. Carev put u kupku Ems, sbog smrti mladjeg unuka je do 11. Svibnja odgodjen — javljaju novine: da će Car Aleksandro tim povodom, ni koliko dana u Berlinu provest. Ove dvi Vladarske obitelji, mal ako i u političkom mnienju, glede iztoka nisu srodjene. Kakva sina ovog će se skoro pokazat, o pitanju koje Englezi kane glede Grčke povesti, — naročito: da se ova s Turskom sporazumi glede izkorenja razbojnika, koji su skoro Englezku francuzku i Taliansku gospodu nemilo posikli.

Berlin. Nimci se strašno ožegli, Amerikanci videć: kako se ovi za amerikanski željeznica dionice lakome, slalisujim ove naramkom i od taki željeznica — koje nikad nisu ni snovane bile. Sad je došlo dilo na vidilo, trgovaru (börzu) Berlinsku popalaje strašna bojaz. Valjada će nimcem ovi slučaj vidnije učiniti: da Stotina vira slaže se snevirstvom — i pomaže utamanjivat éudorednost. No toje već štogod više nego kradene konje na vašaru prodavat.

Trgovina i obrtnost.

Vunu su samo, našinci kupovali, po cini prošaste nedilje — nižje kakoće, jedno strižnu dvostriznu, s koža

striženu i po tabakoši — pripravljenu odnelisu od 800-900 maži.

* **Subatica** (u petak) 6 Svibnja. Naša polja zao-divena su u bogota zeleno ruvo, koje nam obećav za ovu godinu dobru žetvu imati — u sljid čega j cina rani na našim trgu sa 20 — 40 novč po mi rovu spala, i ako nam se usivi i na dalje ovak. lipo pokažu, to se nadati da će cina rani i većm. padati, pored svega toga što u našim krajevima vrlo malo zalih rane ima, jer sa svijuh stana naše drage do movine u pogledu stanja usiva dobra izvešća dolazu. Cini je rani kod nas ova: žito 4 — 5 f. 50 nov. napolica 3 f. 40 — 3 f. 60 nov. ječam 2 f. 50 nov. raž 3 f. 10 nov. zob 2 f 10 nov. kukuruz 2 f. 70 nov. a vr. požunac.

GAZDALUK.

Svskog i najsiromašnijeg čovika potriboće u onim razmirju se uzmnožavaju, u kojim se pokazuje njegova težnja svitu jednakim postati, što posebi nikako nebi bilo škodljivo, da se u tim razmirju i njegovi dohodoci spore: al poljodilac navadno u većim prostoru svojeg usiva, traži veće prihodka, misleć: da će na velikom komadu zemlje mnogo žeti, što po najviše nepostaje obistinjeno.

Od kakoje sa zemljišta jaram urbarialski skinjen, od to doba vlastnici gule svoje zemlje, ko kada ji nisu stekli, već ukrali, nepromisljavauć: da će jim se ovim načinom — zemljišta skoro izneviriti.

Plodno zemljište spodobnoje glavnnini — od koje ako samo kamatu trošimo, onaće nam do naše smrti točno ove donositi. Al ako vrhu kamate svake godine i dilo glavnine odkrnjimo i potrošimo, dotiraćemo do prosićka štapa. Isto tako smo sa zemljištom, ako od tog svake godine samo toliko oduzmemo, koliko plodnosti iz zraka primi, toće nam vazda rodno ostati.

Dočim ako ga svake godine siali budemo uvik će svoj plodnost gubit, dok najposli samu korovinu nerodilo bude. Poznajem više sela, koja su po neprikidljivom sijanju svoji zemalja na toliko osiromasila: da sad već svoj porez platjati nisu podobna, i vele: valjada se svit prominio, kada ona zemljišta jedva tri zrna plode, koja su otcem i do 12. rodila. Ante Sabély.

Cina rane.

Maža ili centa razumi se požunac po težini na funte

Staje?	Kako?	Di?	Teškoć		Di?	Vridi			
			cta/fnt.	fnt/kr.		cta/fnt.	fnt/kr.		
Žito	9. Svibnja u Bačko	u Pešti	83	4	80	7. Svib. u Baji	83	5	17
Napolica	Banatsko	"	85	5	30	"	80	5	—
Raž	maodkud	"	79	3	30	"	75	3	47
Ječam	"	"	70	2	50	"	66	2	80
Zob	"	"	44	2	60	"	44	2	40
Kukuruz	"	"	90	3	20	"	90	3	7
Gra	"	"	—	—	—	"	—	—	—
Proja	"	"	—	—	—	"	—	—	—
Gorušica	"	"	—	—	—	"	—	—	—

Visina vode Dunavske.

Pešta 7. Svib. 8' 3"

nad 0 — razte.

Požun 7. Svib. 7' 1" opada.

nad 0 — „ i 10. Svib. opada.

Poruko uredništva.

Sz.-Ivan: G. J. F. Kasnie. Čonoplja: G. B. A. Popravićemo. Katjmar: Nije dobro napetom strilom ići, jel će se poplašiti. Našice: G. O. Š. Štoje tudje to ne disie našim duhom, obilježite mi izvorno, privedeno, i prikrojemo, zajedno i u poesii nalazeća.

Ured.

Blč k „Divanu o školi u čitaonici“ u nadometku 4-om br. B. i S. novinah.

Častni prijatelji Pajo i Šandor, dopustit ćehu i meni Bunjevcu koju prosloviti : o nasoj pučkoj školi, i dosadašnjem joj žalostnom napredku. Veli naša poslovia : Tko je rada jezgru jisti, mora prije ljusku zgristi. Zgrizimo prie ljusku i vidimo što je u jezgri? — Ako nam je oko čisto od žutenice zavirimo pod koprenu u toli važnu stvar, i vidismo nije — li ondđ blatno vrilo? iz kojeg teče toli voda mutna. — Zrilo, jezgrovito i svestrano razmišljajmo, da — li je naš bunjevački i šokački narod, sbljja ovijen tolikom magljuštinom studenog nehajstva, damu do serca nedopire trak prosvčete. Vridno je, da se toli važna stvar valjano protrese svestrano ogleda i pronadje se krivac drimeža. Dočim se pako to živo tiče našeg naroda, zato ću evo tu stvar naprosto protresti i razviti, da nam i on može lahko shvatiti i uviditi, što je i tko je krivac : Je — li škola? — to onda neka se pobrinu i svoju školu (učionu) što prie u red staviti i obratiti ju u lipu bašću (vert) u kojoj, da im se miljenčad odgoje, u naucih oplemenu i razvijaju poput miomirisna cvitja. Je — li pako on sam (narod) kriv? to onda nek mu pukne medju očima, neka progleda i osvisti se, te da atrese sa sebe tu prašinu nehajstva, pak da popravi i ugladi, što je u njem dosad gerbavo i hrapavo bilo. Pitanje je sad : što je škola (učiona)? Velim : škola je takovo zemljište vinograda Božjega, koje bo je najužom svezom skopčano s nebom. Škola je prčlpa bašća (vert) u kojoj se bujna malena razsada ima umno, brižno, dositljivo njegovati, odgovijati tako : da se pro pravilu i kalupu višjeg i plemenitog uzgoja, sve razvije i urodi takovim plemenitim rodom (plodom), nad kojim nasladjiva oko čovika, a i oko Bozje. Škola je kalup gojitbe za budućeg čovika. U školi po duhovito vištom učitelju ditca dobivaju valjani pravac kašnjeg žitja. Dobivaju čversta krila, da se mogu uzvijati nad kužnu magljuštinu, te odvažno i nepridobitno stati proti svakoj hudobnoj navali. U školi ditca dobivaju jadra i vesla ; pa još k tomu vištinu, da mogu kasnie mudro upravljati si ladju života. Takovi gojenac (djak) kad ostavi školski prag, i unidje makar i u pokvareni svit, ostat će dobar i kripostan, u svih navalah stajati će ko klisura, kad navali na njeg bura ; biti će valjano i koristno udo čovičanstva ; u društvenom životu uzor i ponos, u radnji marljivi poslenik, u kući uman i ugledan gospodar, u gospodarstvu (gazdaluku) višt upravitelj, u rodu značajni muž, a u vojničtvu odvažni junčina i. t. d. — Škola je ne samo učilište nego i gojište. „Neima uzvišenije umiče, nego je umiča gojitba. Kipari i slikari prave samo bezživotne slike ; ali mudar gojitelj izlaže živ umotvor, kojim se nasladjuje oko božje i čovičje.“ Sv. Ivan. Zlat. toustni.

Aristoteles reče : „Čovik je ono, što od njega napravi gojitba.“ Aleksander Veliki običavaobi reći : „da ima više zahvaliti svojem gojitelju i učitelju Aristotelu, nego otcu kralju Filipu ; jer da mu je otac dao život, ali Aristotel da ga je naučio umiču taj život dobro i mudro živiti.“ Zato nesmimo osloniti školu na sriću lovca, nego poviriti takovim učitelju, koi zborom i tvorom može reći Overbergom : Ja sam učitelj od Boga pozvan od poglavarah odredjen na to. — Imam i moram nastupiti misto svih onih roditeljah koji, svoju ditcu šalju u školu ; imam biti duhovnim otcem one ditce kojasa mi povirena, u gojitbi imam pomoćnicu ruku pružiti roditeljem, te po mogućnosti svojoj moram nastojati nadoknaditi svaki

nedostatak, što bo roditelji hotomice ili nehotomice zapuste. Kako dakle otčinskim sercem, kako otčinskom brizljivostju moram prema njim ponašati se ?

Ja priznajem i tverdim, da su nam učitelji valjano izobraženi u pedagogičkom naobraženju, marljivi i višti u obuci. Nu pitanje je li ipak svaki shodan i prilagodan za našu školu ?

Prijatelj Pajo prispodobivši bunjevačku ditcu nimačkim, odkud se vidi uočna razlika medju 40 i 100, to je istina žalostno. Nu pitam ja : a kakvi je tu učitelj? Možda je tu učitelj nimački, koi ništa il slabo zna naški? Pitam ja : je — li to učitelj ; koi dobro i skroz pozna naš narod, pozna njegove falinge, da one u ditci izkoreni? Jeli duhovit u naškim jeziku, nosi — li pri sercu narodno nam sriću i ponos? je li strukovnjak u naškoj književnoj obuci? — Ili možda misli tkogod, da je tomu dosta kroz više godina naučiti knjigu samo čitati, ništo računati i iz predapisa il knjige pisati? O jalova je to obuka! Neplodan, dakle i nezahvalan je to nauk. To je stablo listjem bez ploda ; cvitje bez mirisa ; kora bez ora, ljuska bez jezgre, suhoparna hrana bez začina, koja neide u slast, pa zato se i neprima serca. To je sve opaziti u našem narodu s čega i čami tako u magljuštini neznanstva. Pa što je i tko je tomu kriv? — Ja samo s posilovićom velim : „I naša ditca imaju mozga, de se šta više i bolje nauče, imaju serca, da osite što je, plemenitije i Bogu draže. Ona su željna koristna i lipa čitanja. Pa zato ako nam u grudih čuvstveno serce kuca za svojim, to sve ukočenim okom nesmiljeno nesmijemo prigledati. Školu, našu ditcu, i školsku obuku, nesmimo osloniti igračkoj sigri, nije tu svejedno kako kocka pade da pade. Srića i nesrića u nasoj je ruci.

Nismo-li rada, da nas povistnica i potomstvo osudi, a mi sad što prie uredimo svoje škole (učione), uvedimo u nje valjane učitelje kao osrećitelje mladog roda, učinimo ne vikom nego činom ; da nam rod vidi i osvidoči se, da se tu radi o njegovoj lipšoj budućnosti. Dočim nas duh vrimena napred goni, napred i stupajmo, neplašeći se gromke huke i buke. Herlimo smilo : odvažno pravim putem, stupajmo čverstim korakom, kolotočinom k uzvišenom cilju.

Bunjevac.

U drugom broju 1870. „Bunjevački i Šokački novinah“ čitam : da je u Sl. gradu Subotici „zadruga oživotvorena“ koje je cilj „izkorenuće bogogerdja.“

Živili Subotčani!

Mili rodu bunjevački, tebi je ova bljusna i gadna navada za dugo mrzka bila, al i ti si tečajem vrimena — obkoljen narodom, kojemu psovka i bogagrdje dika biaše (čast i poštenje iznimkam) po njihovom zločestom izgledu — za njima zalutao. Nu bivši rod plemenitog srdeca opazio si — premda dosta kasno — da si na putu koj te vrimenitoj i vječnoj propasti vodi, želiš se te opake mane kaniti.

Da ti pako to stim laglje za rukom pojde, želim ti jednog grdnog psovača sliku na kratko pred oči staviti.

Koj i kakvi je čovek psovač?

Ja velim svaki je psovač „bezuman.“

Mili rode! nedvojim da će biti koji, iz medju moji dobri čitaoca koji će pomisliti, to ipak nije moguće, da je svaki provač pezpametan bezuman, ta svaki psovač dobro

obavlja svoje poslove, dobro zna pisati, orati, kopati, sijati, žeti i. t. d. Jest to sve psovač zna, ali šta, zar to i mnoga druga besumna stvorenja neznadu? pogledajte lastavice gnjizdo, pak će te opaziti, da si ona liepo i pametno zna svoje gnjizdo napraviti. Pokraj sve svoje vještine je psovač bezuman, jer premako zna pametno i uredno sveršivati one svoje poslove, kojih vrednost jest veoma prolazeća kano dim, najsvetie pako, naime: vičnu si svetost osigurajuće dužnosti zanemari. Nadalje i kroz to pokazuje provač da je bezuman: što ljude sebi prilicne štuje i cieni, Boga pako većeg od svih ovoga svieta dostojanstvenika i kraljeva, kletim svojim jezikom ruži i pogerdjiva. Psovača Bog, Isus blažena dievica Maria, i ostali svetei božji nigda nisu uvriedili, psovač pako u oholosti i nadutosti svojoj, sve nebeske stanovnike tlači, gazi i grdi.

Psovač izuzam nevjernika stoji sam sa seбом u najvećemu protuslovju, jer moleć se Bogu kad moli „otče naš,“ veli: da je Bog otac i dobročinitelj naš i celog naroda čovičanskoga, jedva što je sveršio molitvu svoju, već veli da je Bog pas, vrag (pas te dao vragte dao) s jednom riečjom moli od Boga kruh svakdanji, drugom pako po psovki draži Boga na osvetu, psovač u jedan par ponizi se tia do praha zemaljskoga, opet malo kasnie, uzdiže se verhu Boga.

Nadalje psovač ide u crkvu, prima sa žertvenika, u sebe slavno i prisveto tielo Isusovo, nu jedva dojde doma, već psuje prisveto ime njegovo.

Psovač je u bezumnosti svojoj smion i drzovit, zna bo veoma dobro da je strahovito pasti u ruke živoga i pravoga Boga, pa ga se ipak ne boji. Psovač nebi ni za život htio čovjeka, koji mu se puškom priti uvriditi. Boga se pako, koji vedri i oblači, koji u jedan oka tren gromom i sa svojim vatrenima striljama čovjeka uništiti može-njega se neboji. Strepi i boji se daklem od onoga: koji ga more umoriti, od Boga pako koji tjelom i dušu zajedno upopastiti može-njega se neboji. Zna dobro psovač da mu je život prilicnan svići, koju čovek lahko ugasiti može, pa ipak psovač kojeg je život prilicnan lahko ugasljivom svjetlu, Boga se neboji.

Nadalje psovač je najnezahvalnie stvorenje pod nebom. Pas ako samo nije pobisnio, neće onoga koj mu hranu pruža ujisti. Što čini psovač? on svojega Boga — koj ga ne kanoti gazda svojega psa savom hrani — nego ga obitno svojim neizbrojenimi dobročinstvi nadaruje; psovač pako najboljeg svojega dobročinitelja kanoti bisan pas, nepristance grize i komada.

Svaki put, kad vidim i čujem koga psovača, pomislím u sebi: no taj je čovek sigurno il pobisnio il pako poludio! Ali ne, nije tomu tako. Psovač nit je lud, nit je pobjesnio: no je psovač objestan. Dan današnji se psuje: jer je to dika; dan se današnji psuje: jer je to običaj.

Mili rodu Bošnjački! kani se ti te dike! kani se tog zločestog običaja, ja te uviravam: svaki psovač je krvnik (ubojica) i bič za društvo čovječansko; svaki bo psovač po zločestom svojem izgledu uvadja druge na grih, grih pak umori dušu, uslied čeg svaki psovač postaje ubojicom neumerli dušah.

Bludnik boji se svjetla, zločin svoj u tmina obavlja. Pustaija, u potaji krade i ubija.

Nenavidnik kradomice kopa jamu pod iskernjim svojim; nasuprot kleti psovač, svud i pred svakim pruža svoj gadni i bljusni jezik protiva nebu, protiv Bogu i svemu što je sveto. Ter tako se dogodi da roditelji

psujuć pred vlastitom svojom ditcom uče si vlastitu svoju djecu psovati! Bivši pak svaki psovač krvnik; otac psujuć pred svojim djetetom, postaje krvnikom vlastitog svojega djeteta; možel se daklem od psovke veće grdobe pomisliti, imal većega zločinca na svjetu od psovača?

Evo rode moj Bunjevački i šokacki ovo ti je na kratko nacertana slika, jednoga bljusnoga psovača!

Ako je tko ovo moje kratko promatranje o psovki pozorno pročitao, nedvojim hoće u sebi pomisliti: i zblijam je psovka gadan običaj; ja bi ga se rado kanio! nu kako?

Ja ti plemeniti rode na ovo pitanje tvoje, jedno drugo pitanje stavljam.

Jeli moguće vatru u nidrama nositi, pak se od nje ne ožeći?

Jel je moguće smolom raditi, pak se od nje ne ogaditi?

Jel moguće slušati psovača s njim se družiti pak psovačem ne postati? — Ne!

Ako ne! a ti se čuvaj psovača kanoti od vatre, il pako od kakve ljute guje! i ja te ošiguravam da ćeš se moći čuvati od najvećega zla, t. j. od psovke!

Boj se Boga svagdje prebitnoga, čuvaj se zločestoga društva, ter nećeš udilj psovati, niti grditi onoga koj te stvori, i koj te obilno svojim dobročinstvi nadaruje.

Mili Mijo Radanoviću! evo mi odziv, na tvoj poziv, evo prve nadnice! jel ti ovaj članak po čudi? ako zblijam! bit će ih u ovom smislu i više sastavljeni, od tvogega tebi preverženoga. Janke.

U groblju.

U groblju ja idjem, hodam;
Gdi vičnji pokoj pribiva;
Ja sirotan ni tu nemam,
Nit' pokoja, niti mira.

Tako tužno serdce kuca
Kada medju grobom hodam;
Da nenavidit' onoga
Sriću, tkoje već tu, moram.

Bože moj! al' dobro njima,
Koji mirno tu spavaju . . .
Borit' protiv nevoljama
Oni, tko ja, nemoraju.

Od zla, tuge i nevolje
Oni baš ništa neznadu . . .
Prosják ili kralj bioje,
Mir i pokoj tu imadu.

Samo meni serdce boli,
Vazda vojujuć serčano;
Al' badava ono bori:
Mir najti nemož nipošto. —

U groblju ja idjem, hodam,
Gdi je vičnji mir i pokoj . . .
I kadću ja biti miran? . . .
Kadću ležat, pod zemljicom.

Sontjan.